

Sygn. akt V ACa 375/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irma Kul
Sędziowie:	SA Maryla Domel-Jasińska (spr.) SO del. Ewa Tomaszewska
Protokolant:	sekretarz sądowy Żaneta Dombrowska

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko K. M.

o wydanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 30 stycznia 2013 r. sygn. akt I C 347/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) w ten sposób, że nakazuje pozwanemu, aby wydał powodowi jeden weksel wystawiony przez powoda in blanco i wręczony pozwanemu jako zabezpieczenie zwrotu kwoty 120.000 zł (sto dwadzieścia tysięcy złotych) i należnych odsetek od tej kwoty, z tytułu zawartej przez strony w dniu 14 października 2010r. umowy pożyczki, a w pozostałym zakresie powództwo oddala;

II. oddala apelację w pozostałej części.

Na oryginale właściwe podpisy

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 23 maja 2012 r. powód A. S. domagał się nakazania pozwanemu K. M. aby wydał powodowi dwa weksle wystawione przez niego in blanco i wręczone pozwanemu na zabezpieczenie roszczeń wynikających z zawartej przez strony w dniu 14 października 2010 r. umowy pożyczki.

Powód zwrócił pozwanemu pożyczoną od niego kwotę 120 000 zł i pozwany winien zwrócić wręczone weksle in blanco.

Pozwany ma rozprawie w dniu 28 września 2012 r. nie zaprzeczył spłaceniu przez powoda roszczenia głównego z umowy pożyczki z dnia 14 października 2010 r. jednak stwierdził, że powód winien mu jeszcze zapłacić wynikające z umowy odsetki, gdy zwrot pożyczki nastąpił z opóźnieniem.

Wyrokiem z dnia 30 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, czyniąc następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

W dniu 14 października 2010 r. strony zawarły umowę pożyczki, mocą której pozwany pożyczył powodowi kwotę 120 000 zł. Powód zobowiązał się spłacić całą kwotę pożyczki do dnia 30 grudnia 2010 r. Z § 5 umowy wynikało, że w wypadku opóźnienia w spełnieniu świadczenia powód zobowiązał się zapłacić pozwanemu odsetki umowne w maksymalnej wysokości dopuszczanej prawem, zaś w § 6 umowy wskazano, że tytułem zabezpieczenia wszystkich roszczeń wynikających z niniejszej umowy lub mogących powstać na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy pożyczki powód wręczy pozwanemu weksel własny in blanco z deklaracją wekslową określającą zasady wypełnienia i użycia weksla.

Powód spłacił pożyczkę w ratach, przy czym ostatnią ratę uiszczył pozwanemu w dniu 1 marca 2011 r. Po spłacie pożyczki powód wezwał pozwanego do zwrotu dwóch weksli in blanco, wystawionych na jej zabezpieczenie. Pozwany naliczył powodowi odsetki umowne w kwocie 2 012,24 zł, w związku z opóźnioną spłatą pożyczki. Wyliczenie to przedstawił w niniejszej sprawie, jednak wcześniej pisemnie nie wezwał powoda do zapłaty naliczonych odsetek. Nadto Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany pożyczył jeszcze powodowi kwotę 200 000 zł., którą powód miał wykorzystać na potrzeby prowadzonej przez niego działalności gospodarczej w zakresie hodowli drobiu. Powód zamierzał spłacić to zobowiązanie po otrzymaniu pieniędzy z tytułu odszkodowania za ubój stada drobiu. Wierzytelność ta została zabezpieczona wystawionym przez powoda wekslem in blanco. Weksel ten został wypełniony przez pozwanego w dniu 1 października 2010 r. na kwotę 200 000 zł. Powód nie zwrócił pozwanemu pożyczonej sumy 200 000 zł, zaś pozwany w październiku 2010 r. przeniósł uprawnienie z weksla przez indos na D. Z..

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o przedłożone przez strony dokumenty i dowód z przesłuchania stron.

Sąd ten nie dał wiary w pełni zeznaniom powoda, tj. w tej części, w której twierdził on, że nie otrzymał od pozwanego kwoty 120 000 z tytułu zawartej umowy pożyczki, a kwota ta miała pokryć koszty remontu lokalu mieszkalnego, który powód wraz z żoną zakupił od powoda, jak również w tej części, że powód zawarł umowę pożyczki pod przymusem i mimo tego spłacił ją w całości.

Zeznania pozwanego w powyższym zakresie były nielogiczne, gdyż trudno wyobrazić sobie aby powód spłacił nieistniejące zobowiązanie w kwocie 120 000 zł. Z kolei zeznania pozwanego, z których wynikało, że kwota pożyczki była częścią ceny, której brakowało powodowi do uiszczenia pełnej ceny za kupione od pozwanego mieszkanie, jawiły się jako wiarygodne.

Sąd Okręgowy ustalił, że zabezpieczeniem spłaty pożyczki z dnia 14 października 2010 r. był jeden weksel in blanco, wystawiony przez powoda, co też wynika wprost z § 6 umowy stron. Drugi weksel, wypełniony na kwotę 200 000 zł i przeniesiony przez indos na inną osobę, nie zabezpieczał przedmiotowej pożyczki, lecz inne zobowiązanie powoda wobec pozwanego.

Sąd I instancji oddalił wnioski dowodowe powoda o przesłuchanie świadków M. P., J. G. i D. Z., gdyż uznał, że okoliczności, na jakie wymienieni świadkowie zostali powołani, nie miały wpływu na rozstrzygnięcie sprawy. Świadek M. P. miał zeznawać na okoliczność rzeczywistych przyczyn zawarcia przez strony umowy z dnia 14 października 2010 r, co pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy o wydanie weksli stanowiących zabezpieczenie wykonania umowy, zwłaszcza w sytuacji, gdy kwota pożyczki wskazana w umowie została przez powoda spłacona.

Świadek D. Z. miał zeznawać na okoliczności związane z indosowaniem weksla wypełnionego na kwotę 200 000 zł, jednak okoliczności te nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu, bowiem podstawą ustaleń były okoliczności

związane z zawarciem umowy pożyczki z dnia 14 października 2010 r, której spłatę zabezpieczał jeden weksel, a nie dwa weksle, jak twierdził powód, i z tej przyczyny bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy miało prowadzenie postępowania dowodowego w celu ustalenia losów innego weksla.

Z tej samej przyczyny Sąd Okręgowy oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych z zakresu kryminalistyki, na okoliczność ustalenia daty indosowania weksla wypełnionego na kwotę 200 000 zł. Nie było również potrzebne dla rozstrzygnięcia sprawy przeprowadzenie wywiadu u komornika J. G. na okoliczności, czy prowadzi on przeciwko pozwanemu postępowanie egzekucyjne i co jest przedmiotem egzekucji.

W ocenie Sądu I instancji powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 50 prawa wekslowego każdy dłużnik wekslowy, przeciw któremu wykonuje się lub wykonać można zwrotne poszukiwanie, może żądać, aby mu za zapłatą sumy regresowej wydano weksel, protest tudzież rachunek pokwitowany. Indosant, który weksel wykupił, może przekreślić indos własny oraz indosy następnych indosantów.

Sąd Okręgowy ustalił, że umowę pożyczki z dnia 14 października 2010 r. zabezpieczał tylko jeden weksel, co wynikało wyraźnie z treści § 6 pisemnej umowy stron. Twierdzenia o wystawieniu przez powoda, w związku z zawarciem tej umowy, dwóch weksli in blanco nie znalazły potwierdzenia w materiale dowodowym. Sąd oddalił wnioski dowodowe powoda, zmierzające do zbadania kiedy wypełniono weksel na kwotę 200 000 zł, gdyż pozwany uwiarygodnił, że weksel ten został przez powoda wystawiony na zabezpieczenie innego zobowiązania.

Nie ulegało w sprawie wątpliwości, że weksel in blanco, wystawiony przez pozwanego w związku z zawartą przez strony umową pożyczki z dnia 14 października 2010 r, zabezpieczał wszelkie roszczenia pozwanego, wynikające z tej umowy, jak również „mogące powstać na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania” umowy pożyczki (§ 6 umowy), a zatem zabezpieczał także należne pozwanemu odsetki za opóźnienie w spłacie pożyczki, określone w § 5 umowy.

Powód uiszczył pozwanemu pożyczoną kwotę 120 000 zł, natomiast nie zapłacił odsetek wyliczonych na dzień zapłaty ostatniej raty.

W tej sytuacji roszczenie powoda o wydanie weksla in blanco, zabezpieczającego wszelkie roszczenia pozwanego z umowy pożyczki, nie mogło zostać uwzględnione.

Co się tyczy drugiego weksla, wypełnionego przez pozwanego na kwotę 200 000 zł i indosowanego na D. Z., to Sąd Okręgowy ustalił, że weksel ten nie zabezpieczał roszczeń pozwanego wynikających z umowy pożyczki z dnia 14 października 2010 r, lecz inne zobowiązanie powoda wobec pozwanego. Nadto powód nie wykazał, że sumę wekslową pozwanemu zapłacił.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy powództwo oddalił, w oparciu o art. 50 a contrario ustawy z 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe i orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 kpc.

Powód złożył apelację od powyższego wyroku, skierowaną przeciwko całości rozstrzygnięcia.

Skarżący zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 48 pkt 1 i art. 50 prawa wekslowego przez ich błędną wykładnię i uznanie, że posiadacz weksla może skutecznie podnieść zarzut niezapłacenia całej sumy regresowej przez zażądanie wypłaty odsetek dopiero w toku sporu o wydanie weksla, podczas gdy Sąd Okręgowy powinien w takiej sytuacji uwzględnić powództwo o wydanie weksla i odesłać posiadacza weksla na drogę odrębnego procesu o zapłatę odsetek,
2. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie:

- naruszenie art. 217 § 3 kpc przez oddalenie wniosków dowodowych z przesłuchania świadków D. Z., M. P. i J. G. oraz o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych z zakresu kryminalistyki, mimo tego, że okoliczności, na które dowody te powołano, nie zostały wyjaśnione, choć były istotne dla ustalenia zasadności żądania,
 - naruszenie art. 225 kpc w zw. z art. 316 § 2 kpc przez nieotwarcie zamkniętej rozprawy, mimo wniosku powoda z dnia 25 stycznia 2013 r. i ujawnienia się po zamknięciu rozprawy istotnej okoliczności, iż pozwany jest niewypłacalnym dłużnikiem, co pozwala uznać za niewiarygodne jego zeznania o tym, że kwotę 200 000 zł pożyczył powodowi bez pisemnej umowy, gdyż kwotę tę przechowywał w swoim biurku,
3. naruszenie art. 233 § 1 kpc przez danie wiary zeznaniom pozwanego, a odmówienie wiarygodności zeznaniom powoda i uznanie za nielogiczne jego twierdzenia, że spłacił pozwanemu kwotę 120 000 zł, choć jej w ogóle nie otrzymał,
4. sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia art. 233 § 1 kpc przez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszerechny, sprzeczny z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego przez uznanie, że pozwany pożyczył powodowi kwotę 200 000 zł mimo braku na tę okoliczność jakiegokolwiek wiarygodnego dowodu,
5. sprzeczne z materiałem dowodowym ustalenie, że drugi weksel in blanco został przez pozwanego wypełniony na kwotę 200 000 zł w dniu 1 października 2010 r. i indosowany na D. Z. również w październiku 2010 r, choć z okoliczności sprawy jednoznacznie wynika, że czynności te zostały dokonane dopiero po doręczeniu pełnomocnikowi pozwanego odpisu postanowienia z dnia 10 października 2012 r. o udzieleniu zabezpieczenia przez zakaz indosowania weksli,
6. naruszenie art. 207 § 6 kpc przez dopuszczenie dowodów oczywiście spóźnionych, zgłoszonych przez pozwanego z naruszeniem art. 207 § 2 kpc.,
7. naruszenie art. 246 kpc w zw. z art. 74 § 1 i 2 kc, jak również naruszenie art. 232 kpc i art. 236 kpc przez dopuszczenie z urzędu i bez wydania postanowienia dowodowego dowodu z zeznań pozwanego na okoliczność zawarcia przez niego z powodem rzekomej umowy pożyczki w kwocie 200 000 zł na potrzeby działalności gospodarczej powoda, mimo tego, że pozwany nie przedstawił pisemnej umowy pożyczki ani nawet tzw. „początku dowodu na piśmie”, a powód nie wyraził zgody na dopuszczenie tego dowodu na powyższą okoliczność.

Nadto skarżący wniósł, w oparciu o art. 368 § 1 pkt 4 kpc, o przeprowadzenie w postępowaniu apelacyjnym dowodu z dokumentu w postaci przekazu pocztowego na kwotę 2 021,24 zł, na okoliczność zapłaty pozwanemu odsetek za opóźnienie w spłacie pożyczki.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez nakazanie pozwanemu, aby wydał powodowi jeden niewypełniony i nieindosowany weksel in blanco, wystawiony przez powoda na zabezpieczenie umowy pożyczki zawartej w dniu 14 października 2010 r. w B. oraz o uchylene zaskarżonego wyroku w części dotyczącej drugiego wystawionego przez powoda weksla in blanco, obecnie wypełnionego na kwotę 200 000 zł i indosowanego na rzecz D. Z. i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie jedynie w części, w związku z przedłożeniem przez skarżącego dowodu zapłaty odsetek za opóźnienie w spłacie pożyczki. W pozostałym zakresie apelacja nie była zasadna.

Na okoliczność zawarcia przez strony umowy pożyczki w kwocie 120 000 zł została przedłożona przez powoda pisemna umowa. W § 6 tej umowy strony oświadczyły, że tytułem zabezpieczenia wszelkich roszczeń wynikających z tej umowy

lub mogących powstać na skutek niewykonania lub nienależytego wykonywania umowy pożyczki pożyczkobiorca wręczy pożyczkodawcy weksel własny in blanco (...)

Zgodnie z art. 245 kpc dokument prywatny, a takim jest umowa stron z dnia 14 października 2010 r, stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Powód podpisał umowę pożyczki i złożył oświadczenie o wręczeniu weksla in blanco, a nie dwóch weksli in blanco, na zabezpieczenie roszczeń pozwanego, wynikających z tej umowy. W tej sytuacji twierdzenia powoda o wystawieniu na zabezpieczenie pożyczki dwóch weksli in blanco i wnioskowanie przez niego o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków na te okoliczności, nie mogły zostać uwzględnione, gdyż byłyby to dowody przeciwko osnowie dokumentu (art. 247 kpc). Zapłacenie po wydaniu zaskarżonego wyroku tj. w dniu 11 kwietnia 2013 r. (k. 112) przez powoda na rzecz pozwanego kwoty należnych mu odsetek za opóźnienie w zwrocie pożyczki, skutkuje uznaniem, że całość należności zabezpieczonych wekslem in blanco została uiszczona i zachodzą podstawy do żądania przez powoda od pozwanego wydania mu wystawionego na zabezpieczenie zwrotu pożyczki weksla in blanco.

W związku z powyższym należało na podstawie art. 386 § 1 kpc zaskarżony wyrok zmienić w punkcie 1 przez nakazanie pozwanemu aby wydał powodowi jeden weksel wystawiony przez powoda in blanco na zabezpieczenie zwrotu kwoty 120 000 zł i należnych odsetek od tej kwoty, z tytułu zawartej przez strony w dniu 14 października 2010 r. umowy pożyczki.

W pozostałym zakresie, tj. w zakresie żądania zwrotu drugiego weksla, niezależnie od tego, że strony rozbieżnie zeznawały na temat okoliczności jego wystawienia, to na przeszkodzie uwzględnienia żądania wydania tego weksla stoi fakt jego wypełnienia na określoną kwotę i przeniesienia praw z weksla przez powoda na inną osobę. Nie ulega wątpliwości, że pismem z dnia 15 listopada 2010 r. powód został wezwany przez pełnomocnika powoda do zapłaty sumy wekslowej, wynikającej z wypełnionego weksla na kwotę 200 000 zł. Powód otrzymaniu tego pisma nie zaprzeczył. W tej sytuacji nie zasługuje na uznanie twierdzenie, że weksel ten został wypełniony i indosowany po otrzymaniu przez pełnomocnika procesowego powoda odpisu postanowienia z dnia 10 października 2012 r.

Bez wątpienia weksel był wypełniony na kwotę 200000 zł w dniu 15 listopada 2010 r., a zatem przed upływem określonego w umowie z dnia 14 października 2010 r. terminu zwrotu pożyczki, co świadczy o tym, że nie był to drugi weksel stanowiący zabezpieczenie roszczeń z tej umowy, lecz weksel zabezpieczający inne zobowiązanie.

Niezapłacenie sumy wekslowej przez powoda skutkuje w świetle art. 50 prawa wekslowego brakiem możliwości skutecznego domagania się przez niego zwrotu weksla. Nie były zasadne zarzuty skarżącego, wskazujące na naruszenie art. 207 § 2 i § 6 kpc, gdyż stosowanie tych przepisów nie może być restrykcyjne i nie może skutkować wypaczeniem istoty wymiaru sprawiedliwości, lecz przede wszystkim ma zapewnić sprawność postępowania. Postępowanie przed Sądem I instancji w niniejszej sprawie nie toczyło się nadmiernie długo, a wyjaśnienie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wymagało przeprowadzenia dowodów z przesłuchania stron. Skarżący pominął fakt, iż w piśmie procesowym z dnia 24 grudnia 2012 r. (k. 60) sam zgłosił wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania pozwanego na okoliczności związane z wypełnieniem weksla na kwotę 200 000 zł i jego indosowaniem, zaś realizacja tego wniosku wymagała przesłuchania pozwanego w celu ustalenia podstaw wypełnienia weksla. Pozwany zeznał wówczas, że pożyczył powodowi kwotę 200 000 zł, niezależnie od udzielenia mu późniejszej pożyczki w kwocie 120 000 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, co jest niesporne, że drugi weksel, wystawiony przez powoda jako weksel in blanco, został wypełniony i indosowany na osobę trzecią. Okoliczności te oraz fakt, że powód nie uiszczył sumy wekslowej powodowi ani kolejnej osobie, uprawnionej do otrzymania tej sumy na podstawie indosu, wykluczają możliwość skutecznego domagania się przez powoda wydania weksla od powoda bądź innej osoby.

Wszystkie zarzuty, jakie powód obecnie kieruje w związku z wypełnieniem weksla i jego indosem na rzecz osoby trzeciej, mogą być rozpatrywane w ewentualnym postępowaniu o zapłatę sumy wekslowej, wytoczonym powodowi przez osoby uprawnione z weksla, a nie w niniejszym postępowaniu.

W związku z powyższym apelacja w pozostałej części, tj. odnoszącej się do weksla wypełnionego na kwotę 200 000 zł, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.